

Okoš-bokoš manda

Dan počinje tihim kuckanjem. Kljun lastavice smjerno ali uporno klizi prozorskim oknom, nisko iznad Mandinog uzglavlja. Gladne oči sjaje u kutovima iznad šarenica. Mala izbočina na mjestu iza kojeg se nalazi ptičji želudac diže se i spušta, aritmično, kao da na želucu leži pedalj prašine. Dobar odnos s prirodom zalog je dobrog odnosa s ljudima. Mandina majka prilazi prozoru i okreće bijelu ukrasnu ručku u poziciju za otvaranje okna. Metal se bez imalo otpora prepušta njenoj šaci. Prethodno je, u kuhinji, dok je Manda još živjela u košmarnom svijetu sna, pripremila plitku, široku pliticu nalik na tanjur za delikatese i napunila je razmrvljenim kruhom i komadićima pilećeg mesa, uobičajenim ostacima nedjeljne večere. Hranjenje nemoćnih bića doima se anakronizmom iz vremena njenih predaka no Mandina majka to obavlja sa strašću i predanošću. Odlaze pliticu na vanjsku prozorsku dasku i odmah poseže za još jednim anakronizmom. Iscrtava znak križa u zraku iznad posude u koju je lastavica već ušla cijelim tijelom i povlači se u spavaću sobu svoje desetogodišnje kćeri. Mandin je san nastanjen igrama za koje nitko nije čuo, koje nitko osim nje nije igrao, za koje je sama Manda izmislila pravila. Netko bi u tim igrama pronašao ponešto od trule kobile, crne kraljice, prasičkovanja; netko drugi bi se sjetio svinkanja, zuje, ledene babe ili činkanja i čuvene okoš-bokoš igre..., a opet ništa se od tog starinskog i poznatog ne bi uhvatilo za Mandinu igru. San je bila njena generalna proba smrti u koju je rado pripuštala za nju bezopasna i umiljata grabežljiva stvorenja. San je mjesto na kojem trebam stalno biti, misli Manda dok dlanovima ruku razmiče slijepljenu kosu s lica. Sklupčana u dnu kreveta poput embrija lišena je uzvišenosti slobodnog čovjeka. Dnevno svjetlo u sobi treperi i po zidu, nasuprot prozoru, stvara nevjerovatne oblike. Vjetar u dvorištu tresе krošnje stabala i nalaže lišću poteze istovjetne onima na zidu Mandine sobe. Majka prilazi postelji i grli djevojčicu. Manda izbjegava majčin pogled i rukama pokriva uši. Meko nepce i glasnice proizvode riječ *zdavo*. Istu će riječ, s identičnim naglaskom i zgađeno iskrivljenim licem dok bude lizala fugu između pločica na podu, kao klip pod noge zakotrljati svom tati. U sumrak, kad se on obično vraća iz redakcije *Bakinih novina*. Njen tata je nježan i tvrdoglav muškarac. Rođen u zemaljskom znaku i pod zaštitom sv. Marka Križevčanina. Kad želi u središte pozornosti drugdje stišava glas. Jedino kad uđe u svoj stan urlikao bi dok njegov

urlik ne bi dobio snagu kanona i izjednačio se u decibelima s urlicima njegove kćeri. Deset je godina nije stisnuo u naručje. Čvrsto, do gušenja, onako kako želite stisnuti uz sebe biće koje volite. Većina ljudi koje zna životu žele dati smisao bijegom na pusti otok. Utopijski se rajevi u pravilu zamišljaju u inzularnim predjelima. Kada bi mogao zagrliti i poljubiti svoju Mandu bez straha od posljedica otac bi svoj stan doživljavao utopijskim rajem.

Manda još neko vrijeme ne napušta postelju. Leži nepomično i zuri u jastuk. Kroz desno uho na jastuk se slijeva tanki bijeli mlaz, kao da joj netko pogan i drzak stoji skriven u uhu, između eustahijeve cijevi i stremena, i svako malo stišće i cijedi spužvu. Majka to ne primjećuje. U kuhinji je, zaokupljena pripremom doručka za svoju kćer. I svijet oko njih zaokupljen je sobom na način slijeganja ramenima na sve što traži trenutno i učinkovito djelovanje. Majka je u potrazi za šalicom kako bi Mandin jutarnji obrok, bez glutena i kazeina, servirala prevenirajući strah od kćerine reakcije. Oko nje je puno razbijenih i otkrnutih predmeta. Čuvaju se i vode kao kolateralna šteta Mandinih izljeva bijesa i destrukcije. Manda se oblizuje nakon svakog zalogaja. Ima zamišljeno lice ali majka zna da se iz tog isposničkog izraza ništa neće roditi. Ma koliko trajalo, i ma kako duboko izgledalo, iz Mandinog se razmišljanja nikad ništa ne rađa. Poput teleskopa koji skuplja svjetlo gleda u svoju djevojčicu i poseže za svežnjem štampe udno stola. Nepogrešivo bira tjednik s narančastim zaglavljem. *Bakine novine*. Tiskovine su nekad bile poput otiska prsta ili snježnih pahuljica. Svaka drugačija, posebna i poželjna. Njihov je duh prijanjao uz ljudsku narav kao ruka uz rukavicu.

Mandin se otac vratio iz rata s komadićem gelera i gvaljom muke velikom kao klupko u utrobi. Otkazom bez prava na žalbu novi se vlasnik tvornice zahvalio na njegovim uslugama. Neko je vrijeme još, u uniformi i savijen nad gradskim pločnicima, izgledao poput anđela sklonog levitaciji. Ili čovjeka koji ne vjeruje u stvarnost. Proces obamiranja dobro ga je već naćeo, voda mu je draškala grlo kad se pokrenuo. Zgađen time što je deidealizirano društvo u trenu dokinulo gotovo sve do čega je držao, a u sve što je preostalo posijalo strah, Mandin je otac obiteljsku uštedevinu uložio u *Bakine novine*. Tjednik za ljude koji dijele mjesto na istom valu. Tračak svjetla u mrklini. Iako se mogao domisliti i puno unosnijim izvorima zarade misteriozne mrljice na stolu sugestivnom su metodom tvorile riječ *novine*. „Čovjek je u blizini čuda gotovo svaki

put kad se nešto poznato i blisko manifestira u drukčijem obliku.“ – tko je, zaboga, to rekao? Tko me je spasio, toliko puta se otad pitao.

Cijeli je broj posljednjeg izdanja *Bakinih novina* posvećen autizmu. Majka se najduže zadržala na Creakovoj nine-point skali. Od četrnaest ponuđenih simptoma za postavljanje dijagnoze autizma trebalo je identificirati devet nespornih. Ponuđene su riječi na novinskoj stranici bile toliko hladne da se stresla. Led je poželjan za mnoge tegobe ali ovdje nije pomagao. Majka je prepoznala, i uz svoju Mandu sljubila, čak jedanaest simptoma. Da je, četrdesetih godina prošlog stoljeća, ušla u ordinaciju doktora Lea Kannerera, dječjeg psihijatra iz Baltimora, Manda bi bila prepoznata kao osoba u ljušturi svoga svijeta. Najsretnija sama, s posvemašnjim prezirom svega što dolazi iz vanjskog svijeta. Odmah poslije doručka Manda je na balkonu. Miluje cvijeće. Svaka lončanica njen je zlatni ciborij sa stotinama posvećenih hostija. Iako joj pod zubima nešto škripi poput pijeska iz neočišćenih jakobovih kapica, Manda pjevuši. Majka ne skida oka s nje. Nada se da će je jednom Manda pozvati s balkona da joj se pridruži u pjesmi i igri. Neke se stvari prihvaćaju samo u vjeri.

Bogdan Arnautović, Sisak